

Krivdo za depresijo v industriji zvrčajo na Forda

Ali je Ford res zakrivil depresijo v industriji?—Ne!—Kdo pa?—Kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije.

Washington, D. C.—Narodno ovirniško društvo meni, da je Henry Ford zakrivil sedanjo depresijo v biznisu. Kajti ako se proda za pet sto tisoč manj raznih avtov v deželi, tedaj mora občitati bizniški in industrijski svet, argumentirajo tovarnarji.

Veliki bizniški interesi menijo, da je to nekaj popolnoma naravnega, da lahko en sam bogatnik ustvari veliko brezposelnost, ako suspendira kupovalno moč na tisoče in tisoče ljudi. Dalje v teh krogih priznajo, da bo v prihodnjih pet ali deset letih le par ljudi kontroliralo industrijo.

Na drugi strani pa zopet trdijo, da bo v prihodnjem letu veliko dela, če Ford prične producirati in če bo mogoče dobiti dosti kaveka iz Vzhodne Indije. Nobenemu teh velekapitalističnih modrijanov ne pride na misel, da niso Fordovi delavci bili takoj prvi dan brez centa, ko so bili začasno odelovljeni. Jesti in oblačevati so se morali.

Nova odkritja v petrolejskem procesu

Dva porotnika pravita, da sta morala bežati pred nadležnimi špijoni.

Washington, D. C.—Dva porotnika v Sinclair-Fallovem teapetodskem petrolejskem procesu sta v torko povedala vladnim tožiteljem, da so ju zalezovali neznan moški ter ju izpraševali o njunem mnenju glede krivde ali nedolžnosti oljnega magnata Sinclairja in Alberta B. Falla, ko je bila obravnava v teku. Neznanci, ki so bili nedvomno Burnsovi detektivi, so se približali porotnikom med odmorom.

Porotnika sta Joseph J. Costinett in Gardner Grenfell. Oba sta bila tudi zaslišana pred vstopom. Istočasno so zvezni pravdniki z mnogimi pričami popolnoma raztrgali obdolžitve, katero je izrekel William J. Burns, da je namreč tudi vladna zalezovala porotnike. Burns je predložil dve zapriseženi izjavi svojih detektivov, ki se glasita, da je pomožni justični tajnik H. R. Lamb odpeljal porotnika Normana Glascocka v avtu na letališče Hoover in se tam z njim razgovarjal 20 minut. Ta obdolžitev je bila temeljito ovzrta. Lamb je dokazal s pričami, da ga tisti čas ni bilo na letališču in porotnik tudi odločno zanika, da je kdaj govoril z Lambom.

Detroit dobil suhaškega župana

Detroit, Mich.—Kakor vna kaže, je bil pri županskih volitvah 8. novembra v Detroitu, najmočnejšem mestu v Združenih državah, izvoljen suhašč John C. Lodge za novega župana. Dobil je okrog 7000 glasov večine. Sedanjí župan John W. Smith, ki je ponovno kandidiral, je v teku kampanje odprto dejal, da je prohibicija v Detroitu mrtva in če bodo vsi, ki pijejo, volili njega, bo gotovo izvoljen. Lodge je bil kandidat Michiganske protisualne lige.

Dva ameriška letalca ubita v Nikaragvi

Managua, Nikaragva, 9. nov.—Ameriška vojaška letalca E. A. Thomas in Frank Dowdell, ki sta izginila pred več kot enim mesecem, sta bila ubita v boju z vataši.

Coloradska policija navalila na stavkujoče rudarje na zborovanju

Specijalni policisti hoteli razbiti shod stavkarjev, toda rudarji so se uprli. Šest policajev in mnogo rudarjev ranjenih.

Walsenburg, Colo., 9. nov.—Četa posebnih državnih policistov, ki jih je guverner Adams poslal v stavkovno okrožje, da izvajajo protipiketno postavo, je včeraj napadla 500 zborujočih rudarjev in napad je povzročil prve večje izgube v južnem Coloradu.

Rudarji so mirno zborovali in poslušali govornika, ko je policija prihrumela nad nje in začela suvati in pretepati moške in ženske. Rudarji so se uprli takemu početju in vnel se je pretep, v katerem je bilo šest policistov in mnogo stavkarjev ranjenih.

Policija opravičuje svoj napad z govoricami, da so rudarji zateževali, da se mobilizirajo za nasok na ječo, v kateri je še zaprtih okrog dvajset odbojnikov organizacije. Stavkarji odločno zanikajo vsak tak načet. V drugih stavkarskih naselbinah je mir.

Mussolini napoveduje "čiščenje" med fašisti

Dejal je, da odgovorne službe morajo imeti le stari in zvesti fašisti; vsi drugi morajo po brati pete.

Rim, 9. nov.—Benito Mussolini je sredi predložil velikemu svetu fašistovske stranke nov program za šesto leto črnosrajnega režima. Govoril je tri ure. Med točkami novega programa so tudi sledeče: Visoke, odgovorne službe morajo biti v rokah le onih fašistov, ki so se zadnjih šest let izkazali kot najzvestejši; pristopanje novih članov v stranko je treba omejiti; starim političarjem in framacom, ki rinejo v ospredje pod maško fašizma, je treba napovedati vojno na smrt; stranka mora biti tako očistena, da se iz nje porodi generacija čistih fašistov, ki bodo edini vladali Italiji.

Mussolini je tudi poročal, da je fašistovska stranka narasla na 1,030,000 članov, otroška organizacija (Ballila) na 800,000, ženska na 75,000, deklila 20,000 in dijaška organizacija na 9000 članov.

PORAZ SUHAČEV V OHIU

Columbus, O.—Protisualna liga v Ohiu, ki je doslej dominirala vsa vprašanja prohibicije v državi, je v torko doživela velik poraz. Takozvana Marshallova predloga, katero je sponzorirala suhaška liga, je bila odklonjena pri referendumu s približno 175,000 glasovi večine.

Rusija ni tako strašna kot se jo slika

Chicago.—Sovjetska Rusija ni tako strašna dežela, da bi se ne dalo živeti v njej; tako meni J. A. Garcia, član škafske inženirske tvrdke, ki se je mudil v Rusiji več mesecev.

"Rusija ima svoj red in zakon, svojo propagando in denar", je dejal Garcia. "Rubljev se sicer ne dobi, razen če človek dela, in najboljše delavci zaslužijo po \$125 mesečno, kar pa zadostuje za precej razkošno življenje."

Centrale sovjetske propagande so v mestih in se vodi z uspehom. S pomočjo telefona in radia se propaganda razširja med delavci v tovarnah in drugih podjetjih.

Pri padcu se ubil

Chicago.—William Soffe, star 35 let, po poklicu tesar, se je v torko ubil, ko je padel pri delu z nekega poslopja v Stickneyju.

TRUST RADIA BOLJ IN BOLJ NESRAMEN

Zamašil bi rad usta vsem, ki kritizirajo sedanje razmere. —Dalje pa se zahteva, da se preiskava proti njemu ustavi.

Washington, D. C.—Norris-Brookhartova skupina, ki predstavlja napredni element v republikanski stranki, daje znamenja od sebe, da nastopi proti opresivni taktiki American Radio korporacije in Broadcasting kompanije.

V pretečenem tednu sta se v glavnem mestu odigrala dva dogodka, ki se nanašata na to stvar. Prvi: Brookhart je vodil delegacijo, da vloži protest pred zvezno radijsko komisijo, ker se grozi, da se zapre usta oddajni Bakerjevi postaji v Muskatiinu, Ia. Ta postaja so usta in surgentnih farmarjev. S te oddajne postaje se priporočila, da se nacionalizirajo železnice, električne centrale in druge naprave za javne potrebe. Neodavno so odkrili, da zvezna komisija uvaža koncesijo nekega drugega lista, ki zastopa starokopitna načela in ki naj bi imela ravno isto dolžino valov.

Baker je prišel v Washington, da vloži svoj protest. Preden je zapustil Washington, se je dogovoril z insurgentnimi senatorji glede njih nazorov in načrt, po katerem bo oddajal njih nazore z oddajne postaje. Ustanovitvi namerava v Washingtonu postajo, ki bo govorniški rog za postajo v državi Iowa, da bodo senatorji svoje nazore sporeli farmarjem.

Pakt med Francijo in Jugoslavijo

Zveza obeh držav je posledica italijanske ekspanzivne politike.

Paris, 9. nov.—Jugoslovanski zunanji minister Marinković je prišel včeraj v Paris, da se ta teden podpisuje novo alijantno pogodbo med Francijo in Jugoslavijo. Francoski zunanji minister Briand podpisuje v imenu Francije.

Pakt, ki je rezultat dolgih pogajanj, določa, da obe državi pomagata druga drugi v slučaju napada od tretje stranke in kadar ni udeležena Liga narodov v akciji. V vseh zadevah, ki se tičejo Lige narodov, nastopita Francija in Jugoslavija skupno. Vaak spor med obema strankama se poravnava diplomatsko. Obe stranki nastopita skupno proti vsakemu koraku za spremembe statusa quo. Pogodba, ki je veljavna za deset let, se ne smatra kot protivna Ligi narodov.

PET IN PETDESET Odstotkov zlata v Ameriki

Zlatega denarja je več kot štiri milijarde dolarjev.

Washington, D. C.—Zakladništvo cen, da je v Združenih državah \$4,500,000,000 v zlatu. Ta vsota pomeni, da je 55 odstotkov zlata v Ameriki.

FARMAR USTRELIL ORLA

Kradel mu je kokoši.

Bedford, Ind.—Farmer Orel Hall je ustrelil sivga orla, ki mu je kradel kokoši. Orel meri z razprostrtimi porotnicami sedem čevljev in tehta pet in dvajset funtov.

Francoski možgani kakor ura

Paris, 9. nov.—Dr. Dubrieux Chambardel, ki je ob smrti slavnega francoskega pisatelja Anatola France izvršil na mrliču preiskavo, je poročal včeraj v akademiji medicine, da je imel France manjše možgane kot povprečni človek, ampak tako fine in precizne, da so izgledali kakor najfinjša ura.

Green se pridruži boju proti trmoglavim cestno-železniški družbi

Odpotoval bo v New York, da se posvetuje o korakih, ki jih je treba podvzeti proti cestno-železniški družbi.

Washington, D. C.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, odpotoval v New York, da se posvetuje z W. D. Mahonom, predsednikom cestno-železniške organizacije Amalgamated Assn. of Street & Electric Railway Employees, kakšni koraki naj se podvzamejo, da se razveljavi sodnijska prepoved, za katero je prosila cestno-železniška družba.

Sodnijska prepoved, ki je bila izdana proti Mahonu in njemu izročena, namenjena je pa Greenu in več ko 3,000,000 članom Ameriške delavske federacije, se zdaj pridno študira v glavnem stanu Ameriške delavske federacije. Dokument obsega okoli sto strani.

Mahon in drugi voditelji so na konvencijah priporočali, da se izvaja proti "neustavnim in nepostavnim" prepovedim osebnim odpor. Green pa ne bo pripobil, da naj ljudje gredo zaradi prepovedi v ječo. Poslušali se bo drugih arestov. Skušal bo odvrti prepoved najprvo na sodiščih in priporočal bo, da kongres sprejme postavke, ki bodo jasno in določno prepovedovale sodnijske prepovedi ob času sporov v industriji proti delavcem. Dozdaj še ni nič znanega, kakšni koraki se podvzamejo proti sodnijski prepovedi.

Pakt med Francijo in Jugoslavijo

Zveza obeh držav je posledica italijanske ekspanzivne politike.

Paris, 9. nov.—Jugoslovanski zunanji minister Marinković je prišel včeraj v Paris, da se ta teden podpisuje novo alijantno pogodbo med Francijo in Jugoslavijo. Francoski zunanji minister Briand podpisuje v imenu Francije.

Pakt, ki je rezultat dolgih pogajanj, določa, da obe državi pomagata druga drugi v slučaju napada od tretje stranke in kadar ni udeležena Liga narodov v akciji. V vseh zadevah, ki se tičejo Lige narodov, nastopita Francija in Jugoslavija skupno. Vaak spor med obema strankama se poravnava diplomatsko. Obe stranki nastopita skupno proti vsakemu koraku za spremembe statusa quo. Pogodba, ki je veljavna za deset let, se ne smatra kot protivna Ligi narodov.

PET IN PETDESET Odstotkov zlata v Ameriki

Zlatega denarja je več kot štiri milijarde dolarjev.

Washington, D. C.—Zakladništvo cen, da je v Združenih državah \$4,500,000,000 v zlatu. Ta vsota pomeni, da je 55 odstotkov zlata v Ameriki.

FARMAR USTRELIL ORLA

Kradel mu je kokoši.

Bedford, Ind.—Farmer Orel Hall je ustrelil sivga orla, ki mu je kradel kokoši. Orel meri z razprostrtimi porotnicami sedem čevljev in tehta pet in dvajset funtov.

TROCKIJ SKALIL ZADNJI DAN PROSLAVE

Bil je pozdravljen in napaden na monokovskih ulicah. Najbrž bo zdaj izključen iz stranke. —Caristi razsajali na Kitajskem in v Parizu.

Moskva, 9. nov.—Leon Trockij, bivši vojni komisar in tovariš Lenina, je hotel včeraj pokvariti zadnji dan manifestacij ob desetletnici sovjetske revolucije in deloma se mu je to posrečilo. Trockij, Kamenjev in Rakovskij so se pokazali na oknu petnadstropne palače ob Rdečem trgu nasproti Kremli ravno med korakanjem množic. Istočasno je gruča ljudi na strehi palače apustila dol na tla slika Lenina in Trockija.

Množice so obstale in takoj so izbruhnile, mešane demonstracije. Mnogi gledalci so pozdravili Trockija s šivjoklici, toda večina je dvignila pesti in vpila: "Dol a Trockijem!" Burna scena je trajala kakor pol ure. Trktrk se je pokazal Trockij in se poklonil množici na pozdrave, a se je brž umaknil, ko so zakričali nasprotniki. Tretjič je hotel govoriti, ali hrup na trgu je popolnoma zaglušil njegov glas. Končno je policija zaključila demonstracije. Trockijeva slika je bila odstranjena in padli vodja se ni več pokazal.

Roparji so aktivni v Chicagu

V enem dnevu so vdrl v dva trgovini, dva urada in v hotel.

Chicago.—Banditake čete so pretečeni torko vprizorile več ropov v raznih delih mesta. V teh ropih so odnesli nad \$6,000 denarja. Policija je podvojila svojo aktivnost, da omeji rope, ki se sedaj ob pričetku zima pojavljajo v večjem številu kot kdaj poprej.

Največji plen so roparji odnesli, ko so vdrl v Alamo hotel na 827 Wilson ave., kjer so z revolverji prisilili tajnico in blagajničarko, da sta jim izročile \$3,500 denarja.

COOLIDGE PRIJAZEN NA PRAM MIROLJUBNI DUHOVŠČINI

Obljubil je, da v kratkem prične diskuzija o francoski pogodbi.

Washington, D. C.—Protestantovska duhovščina je izročila predsedniku Coolidgeu apel, v katerem naglašajo, da želi, da se vojna postavi izven zakona. Predsednik je omenil ob tej priliki, da v nekaj mesecih prične diskuzija o predlagani pogodbi med Francijo in Združenimi državami, v kateri francoski minister za zunanje zadeve Briand predlaga in priporoča, da Združene države in Francija izravna v bodočnosti vse medsebojne difference brez prelivanja krvi in bojev z orožjem.

Kotliček zaplenjen v stanovanju dijaške bratovštine

Ames, Iowa, 10. nov.—Zvezni in državni suhaški agentje so v torko navalili v poslopje dijaške bratovštine Sigma Chi v državnem kolegiju in konfiscirali kotliček in veliko zalogo alkohola. V vseh dijaških sobah so našli žganje.

Obsojena v zapor, ker sta zanamajala otroka

Chicago.—Anthony Witkowski in njegova žena s 3031 Pitne et. sta bila včeraj obsojena na 30 dni zapore, ker sta zanamajala svoje tri otroke in jih pustila zmrvovati, dočim sta onadva bila žganje. Witkowski in njegova žena sta bila aretirana, ko so ju naznanili sosede radi zanamajanja otroka.

Agitirajte za "Prosveto!"

Burnsovemu defektivu go-rela tla pod nogami med zaslišanjem pri sodišču

Pridržali so ga pred odpotovanjem iz Amerike.—Pridrže ga kot prič.

Washington, D. C.—Burnsova privatna detektivska agencija je prišla na glas, ko je bila prirejena gonja proti "rdečkarjem." Zda zopet vesti o tej detektivski agenciji polno prve strani ameriških dnevnikov, pa ne zaradi tega, ker je bila zopet prirejena gonja na "rdečkarje," ampak ker je igrala zelo čudno vlogo, ko se je vrnila obravnava proti oljnemu magnatu Harry Sinclairju in Albert Fallu, bivšemu tajniku za notranje zadeve, ki sta bila obtožena zarote za osleparjenje vlade za oljne rezerve.

Zvezne oblasti so izvedele, da namerava neki Douglas Catchim, nekdanji podnačelnik Burnsove privatne detektivske agencije, odpotovati v tujemastvo, da ne bo zaslišan kot prič. Catchim je namreč preveč vedel in govorica se je pričela širiti, da mu je neki detektiv obljubil, da dobi tako visoko plačilo, da bo imel za vse življenje dosti. Tisti, ki so zapleteni v oljni skandal, so se pa zelo zanimali, da Catchim otrese ameriški prah s svojih čevljev pravčasno in se ne vrne tako hitro nazaj v Združene države.

Catchima so pridržali, ko je imel odpluti s parnikom iz Hampton Roads. Zda se nahaja v Hampton Roads kot vojak mornariške pehote, v katero je šele vstopil dne 28. oktobra. Odpotovati je imel na Kubano, medtem bi se pa stvar pozabila.

Roparji so aktivni v Chicagu

V enem dnevu so vdrl v dva trgovini, dva urada in v hotel.

Chicago.—Banditake čete so pretečeni torko vprizorile več ropov v raznih delih mesta. V teh ropih so odnesli nad \$6,000 denarja. Policija je podvojila svojo aktivnost, da omeji rope, ki se sedaj ob pričetku zima pojavljajo v večjem številu kot kdaj poprej.

Največji plen so roparji odnesli, ko so vdrl v Alamo hotel na 827 Wilson ave., kjer so z revolverji prisilili tajnico in blagajničarko, da sta jim izročile \$3,500 denarja.

COOLIDGE PRIJAZEN NA PRAM MIROLJUBNI DUHOVŠČINI

Obljubil je, da v kratkem prične diskuzija o francoski pogodbi.

Washington, D. C.—Protestantovska duhovščina je izročila predsedniku Coolidgeu apel, v katerem naglašajo, da želi, da se vojna postavi izven zakona. Predsednik je omenil ob tej priliki, da v nekaj mesecih prične diskuzija o predlagani pogodbi med Francijo in Združenimi državami, v kateri francoski minister za zunanje zadeve Briand predlaga in priporoča, da Združene države in Francija izravna v bodočnosti vse medsebojne difference brez prelivanja krvi in bojev z orožjem.

Kotliček zaplenjen v stanovanju dijaške bratovštine

Ames, Iowa, 10. nov.—Zvezni in državni suhaški agentje so v torko navalili v poslopje dijaške bratovštine Sigma Chi v državnem kolegiju in konfiscirali kotliček in veliko zalogo alkohola. V vseh dijaških sobah so našli žganje.

Obsojena v zapor, ker sta zanamajala otroka

Chicago.—Anthony Witkowski in njegova žena s 3031 Pitne et. sta bila včeraj obsojena na 30 dni zapore, ker sta zanamajala svoje tri otroke in jih pustila zmrvovati, dočim sta onadva bila žganje. Witkowski in njegova žena sta bila aretirana, ko so ju naznanili sosede radi zanamajanja otroka.

Agitirajte za "Prosveto!"

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cetero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s urednikom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

STIRIDESET. LET.

Jutri dne 11. novembra bo štirideset let, ko se je v Chicagu odigral zadnji akt drame, ki je povzročil, da so se takrat oči vsega sveta obrnile na čikaško justico, poslednji akt, ki mora ostati razredno zavednemu delavcu trajno v spominu.

Že štirideset let prihaja črni dan 11. novembra, na katerega so v Chicagu obšli štiri delavske borbe, učiteljice in mislece—August Spies, Albert R. Parsons, George Engel in Adolf Fischer, bojovneke za osemurni delavnik. Obeseni so bili kot svarilo drugim delavcem, kaj jih čaka v Ameriki, ako prične s podučnim delom delavskih mas o obstoječem kapitalističnem redu in jih učijo, kako se je treba bojevati, da se izboljšajo razmere v človeški družbi in postavijo družabni red na noge, ki stoji na glavi.

Bilo je leta 1886. Bilo je leto ogromnih industrijskih stavk, ki so pretresale industrijski svet. Kapitalisti so iz vseh krajev sveta navlekli najmočnejše in inteligentnejše delavce v Ameriko. Ti delavci so zahtevali svoje pravice. Leta 1884 je bila ustanovljena Ameriška delavska federacija, ki je sprejela v svoj program osemurni delavnik. Prvi maj leta 1886 je bil določen za izvajanje osemurnega delavnika. Spies in njegovi tovariši so sodelovali pri "Arbeiter Zeitungu" v Chicagu, Parsons je pa izdal "Alarm".

Vse moči so se zbrale, da izvajajo osemurni delavnik. Centralna delavska unija, ki je bila centralna organizacija za nemške delavce, kateri so bili pridruženi tudi slovenski delavci, kotikar jih je bilo takrat v Chicagu in organiziranih, je dvignila prapor v tem boju za priboritev osemurnega delavnika. Agitacija je bila, živahna. Članstvo delavskih strokovnih organizacij se je množilo, kakor gobe po dežju. Še pred dnem prvega maja so se vršile velike demonstracije in obdrževali so se veliki shodi, na katere so prihajali delavci v tisočih. Velekapital je mrko opazoval to gibanje in študiral in ugibal, kako ga uniči.

Dnevno časopise, ki je podpiralo gibanje za osemurni delavnik zaradi tega, ker je videlo v njem sredstvo za preprečitev socialistične propagande v dnevnih in propagande drugih radikalnih struj, je prejele od svojih gospodarjev nalogo, da to gibanje ustavi. Pisava v dnevnih se je izpremenila kar čez noč. Kar je to časopisje smatralo še prejšnji dan za pametne in pravične zahteve, je naslednji dan proglasilo za nesramnost in zločin.

Pred McCormickovo tovarno se je proti stavkokazem obdržal velik protesten shod, ki ga je policija razgnala s krepelci in samokresi. Šest delavcev je obležalo mrtvih in dvajset jih je bilo težko ranjenih.

To je delavce silno podžigalo in sklenili so obdržati velik protesten shod na Hay Marketu. O Bonfieldu, tedanjem policjskem kapitanu, je bilo znano, da je bil pokorni sluga Meščanskega društva, organizacije industrijskega, kramarjev in političarjev. Javno je bilo, da bo policija skušala razbiti tudi ta shod.

Shod se je vršil mirno, delavci so poslušali govornike. Tedanji župan Carter H. Harrison, ki je prisostvoval shodu, je kasneje podal izjavo, da je bil shod miren in dostojen. Erliha je nevihta. Veliko delavcev je zapustilo shod in z njimi tudi župan. Komaj je župan zapustil shod, je prikorakala kompanija policajev, ki je šla okoli dve sto mož, a kolikor in samokresi v rokah. V tem trenutku je priletela iz neke stranske ulice bomba, ki je eksplodirala z velikim pokom. Takoj je policija odprla močan ogenj iz samokresov na delavce. Na te strele so odgovarjali strelji iz ljudske množice. Policija je izgubila enega moža, šestdeset je pa bilo ranjenih. Od teh jih je umrlo kasneje še šest. Delavci so imeli štiri mrtve in več ko petdeset ranjenih.

Nikdar do danes ni bil doprinešen najmanjši dokaz, kdo je vrzel bombo. Najmanjšega dokaza ni bilo, da je bomba vrzel kateri izmed organiziranih delavcev. Kljub temu so pričela takoj preganjanja. Najdelavnejši voditelji delavstva so bili aretirani in preganjani. Aretiran je bil ves uredniški štab "Arbeiter Zeitungu". Policija je udarila v stanovanja delavcev, ki so bili na sumu, da drugače mislijo, kot zadovoljni malomestni "spisari", ki so zadovoljni, ako je njih treh poln. Vsa jeza se je razlila nad organiziranimi delavci. In tako je bilo sklenjeno, da se izvrši svarilo za delavce, da se tako delavci obdržijo na udi.

Nekaj dni kasneje, še v mesecu maju, so bili August Spies, Michael Schwab, Samuel Fielden, Albert Parsons, Adolf Fischer, George Engel, Louis Ling, Oscar Neebe, Rudolf Schnaubelt in William Seliger obtoženi umora, čez, da so umorili policajca Matthiasa Degana, ki ga je ubila bomba. Schnaubelt je utekel, Seliger se je predal policiji in je nastopil kot državna priča proti svojim tovarišem.

Vršla se je porotna obravnava in zgodilo se je, da so bili obtoženci spoznani krivim in obsojeni. Na smrti so bili obsojeni Spies, Fielden, Parsons, Schwab, Fischer, Engel in Ling. Oscar Neebe je bil obsojen na petnajst let ječe.

Dokazano jim ni bilo nikdar, da so imeli kakšne stike z onim, ki je vrzel bombo, pa so rekli: "Obtoženci so z besedo in pisavo ščuvali velike plasti ljudstva k umoru, in da je neznanec vrzel bombo vsled moralnega vpliva, ki ga je nanj izvajalo to ščuvanje."

Z drugimi besedami to pomeni, da so obtoženci prišli pred sodišče zaradi njih malinjenja in so bili tudi obsojeni. Sodba je izzvala glasen protest po vsem civiliziranem svetu. To je toliko pomagalo, da niso obesili tudi Fieldena in Schwaba.

Dne desetega novembra, dan pred eksekucijo, je Ling utaknil naboj v svojo usta, ki ga je dobil dozdaj še na nepojasnjen način, in zapalil. Raztrgalo mu je glavo in umrl je nekaj ur kasneje v velikih mukah.

Štirje ostali obsojeni so zadnjo noč prebili in preživeli, kakor jo preživijo v pravičen in pošten človek, kateremu vest ne čita nič slabega. Trdnih korakov so nastopili zadnjo pot na vesela. Ko

so jim potegnili vrvice čez glavo, je Spies dejal močnim in trdnim glasom: "Čas pride, ko bo naš meč v grobu močnejši, kot glasovi, ki jih danes zadavite." Za njim je zaklical Engel: "Zlata anarhija!" Sledil mu je Fischer: "To je najmočnejši trenutok mojega življenja." Sledila je majhna gajva in iz ust Parsonsa so prihajale besede: "Ali mi bo dovoljeno govoriti? Vi ameriški možje in žene, dovolite slišati ljudski glas!" — — —

Sporočila se je past in obsojenci so obviseli.

Dne 13. novembra so pokopali žrtve justice. Več ko 100,000 oseb je korakalo za kramami, več ko 200,000 oseb je napravilo špalir. Na grobu je govoril kapitan Black, odvetnik žrtve justice, in drugi.

Pet let so bili Fielden, Neebe in Schwab v ječi. Izvoljen je bil guvernirer John P. Altgeld, ki ni le pomilostil onih treh, ki so bili v ječi, ampak je izrekel, da so oni in njih obsojeni tovariši nedolžni.

Altgeld je študiral akte tega senčnega procesa in nato je rekel, da je bil sodnik Gary, ki je vodil obravnavo, pristranski in da je policija ustvarila umetno zaroto, da bo slavljen kot junakinja in rešiteljica reda in zakona.

Zakaj smo v kratkih potezah pojasnili dogodke iz let 1886 in 1887? Med delavci je stvar še precej pozabljena in mnogo jih je, ki verjamejo demagogom, da je zgodovina delavskega gibanja prišla že le pred desetimi leti in da proje ni bilo žrtv v delavskem gibanju.

Danes je skoraj v vseh industrijah sveden osemurni delavnik in lahko se reče, da delavci danes uživajo sadove prizadevanja in dela teh mož, ki so bili pred štiridesetimi leti obsojeni in vseh tega so jim utisnili pečat, da so bili "anarhisti." Zasluga teh mož je, ki so pričeli orati ledino, da so se razmere za delavce izboljšale.

Slovenski delavec, če te kdaj zanese pot v Chicago, tedaj romaj na pokopališče Waldheim in obišči grob teh žrtve justice. Stal bodi pred spomenikom, veliko piramido in na eni strani boš čital besede, ki jih je izrekel August Spies pod vislicami, na drugi pa besede John P. Altgelda, guvernirerja države Illinois, da ne pomilosti teh ljudi (Schwaba, Fieldena in Neebeja), ampak jih izpusti iz ječe, ker so nedolžni in je bila sodba krivična.

VESTI IZ NASELBIN

Nase družbeno življenje. — Koncert "Danica".

Milwaukee, Wis. — Kako je v naši naselbini? Delavske razmere so pod ničlo. To pomeni, ako delavec ni izurjen, da bolj težko delo dobi. Če pa je kateri tako urečen, da ga dobi, pa kapitalisti že tako poskrbe, da mu denar ne bo delal preglavice.

Kako se pa imamo na društvenem in kulturnem polju? Skoro bi rekli, da ne tako kot bi bilo želeli, četudi je videti po ulicah vespolno naših društvenih reklam za priredbe. Da te reklame ne dosežejo svojega namena, mi bo vsakdo rad priznal, če le pogleda v dvorano ob času kakšne priredbe. Kaj je temu vzrok? Kje naj iščemo vzrok pri stroju, ako se nam ustavi? Govorimo, da pri gonilni sili stroja. Stroj brez te nam nič ne koristi. Kakor sodimo stroj po njegovi gonilni sili, tako tudi sodimo naselbine po njenih narodnih ustanovah, dramskih in pevskih zbiorih ter drugih društvih.

Kar se tiče dramatike, moram priznati, da ni na tisti stopnji, kot bi rad videl, da bi bila. Sicer prireajo razna društva posamezne igre, toda pravega dramskega odseka pa vendar le nimamo v naselbini. Vsako društvo ima nekaj sposobnih oseb, ki bi lahko tvorile izvršten odsek dramatike vseh društev. To reš naša podpora in druga društva bi prav lahko se zavzela za stvar in osnovala tak dramski odsek ter ga vzdrževala. To naj bi bila dolžnost naših podpornih društev.

S pevskimi zbiori pa nič ne zastajamo za ostalimi naselbinami. Imamo namreč štiri pevake zbere v naselbini, ki precej dobro napredujejo in delujejo ter nam kažejo pot do pravega cilja. Kadar pa se bodo na naših odrih igrale lepe slovenske drame, ki bodo spremljane z lepimi slovenskimi pesmami, takrat bodo tudi naše dvorane zopet napolnjene, našim podpornim društvom pa bo tudi uspeh zagotovljen.

Slovenski pevski klub "Danica" se je potrudil, da napravi našim rojakom arcalo, kako naj naša podpora društva sodelujejo, da pridemo do zaželjenega uspeha. Trudi se namreč, da ustreže mladim, in starim, otočnim in veselim. Zato priredi velik koncert dne 13. novembra v S. S. Turn dvorani. Popoldne bo petje vseh slovenskih pevskih zbiorov v Milwaukeeju. Zvečer bo igra "Dvolog", ki jo bo premijal pevski zbor.

Da slovenski pevski klub "Danica" deluje že enajst let za napredek in korist naših podpornih društev, mi bodo lahko pričevala vsa društva, katera se zaveda, koliko dobrega je že zapeljalo, koliko dobrega je že zapeljalo, koliko dobrega je že zapeljalo. Naš pevski klub je imel v teku enajst let že marsikatero viharo uro. Toda vselej se je pokazal junaka, ko je premagal vse viharje in se je tudi odzval vsakemu vabilu (ne glede katere stranke).

Upajmo, da bodo naša podpora društva to upoštevala in se navedenega dne udeležila po najboljših močeh. Enako je pričakovati, da se tega koncerta udeležijo tudi ostali posamezniki iz naselbine. Lahko ste prepričani, da, dokler bo slovenski pevski klub "Danica" obstojal, se bodo razlegale z naših odrov lepe slovenske pesmi v zahvalo. — Član "Danica"

Rudarstva stavka v Coloradu. — Louisville, Colo. — Da sporočim javnosti kako je tukaj s stavko in pa ker se nihče Slovencev ne oglašja od tu, sem se namenil napisati par vrstic glede tega.

Vse izgleda dobro. Nihče stavkarjev še ne poudarja nazaj na delo. Stavka je 100%. Ako se bomo tako držali, bo zmaga naša. Razume se, da premogarski baroni na vse strani kriče ter obrekujejo naše voditelje z namenom, da diskreditirajo s tem njih in nas premogarje pred javnostjo. Kakršen je sedaj položaj, je stvar gotova, da imamo mi stavkarji več sovražnikov kakor jih imajo gl. uradniki SNPJ. Prav kakor se gl. odborniki ne ustrašijo kričev, se jih tudi mi premogarji ne ustrašimo in gremo naprej, ker vemo, kakor uradniki jednote, da smo na pravi poti, da se bori mo za naše pravice!

Trgovci nas gledajo po strani, farmer nas zaničuje in razni listi nas obrekujejo in se jo kajo, ker ni več mr. Shoop in Hamracka, katera dva gospoda sta nas svojačasno dobro prekrbela z milico in strojnimi puškami. Danes imamo drugačnega moža za guvernirja, ki se ne da vsaj tako na debelo voditi kapitalistom.

Ako sedaj ne bo priznana rudarska organizacija, potem bo usoda koloradskih premogarjev zapetena za vselej. Sedaj je čaas, da nam priznajo naše pravice, ko jih imamo pritisnjene k tlom. Zato pa Slovenci v drugih državah, ako se pri vsi oglasijo kakšni agentje, ki bi nabirali rudarje za te rove, zapomnite si, da je tukaj stavka. To povejte tudi drugim delavcem različnih narodnosti, da se ne bodo ujeli na limanice in ali opravljati izdajalsko delo vede ali nevede.

V tukajšnjih rovih je v pletnem času itak slab zaslužek, ker večina teh obratuje le pozimi. Mi rudarji pa zahtevamo, da bomo imeli enake pravice in mezo kot jo imajo v ostalih državah. Ko smo bili tukaj na stavki leta 1922 šest mesecev, smo se držali tudi zelo trdno in dobili smo povisano mezo, namreč \$8 na dan. Nakladalci so imeli 78c od tone in rudarji, ki so kopali premog s krampom, pa so zaslužili \$1.04. Leta 1924 so kar nenadoma naznanili, da bodo mezo znižali, kar se je tudi zgodilo. Kompanjsko delo je bilo do sedaj \$6.22, nakladal

lec je dobil 77c od tone in s krampom pa 78c od tone. Seveda se je to veliko poznalo na plačilni dan.

Bil sem član organizacije U. M. W. približno 20 let, toda ta organizacija se ni zmenila za nas več let. Ne vem kaj je bilo temu vzrok. Najbrž so uradniki unije vzrok temu, ker priznati moram, da je rudarska unija dobra organizacija, le njeni voditelji niso. Nam rudarjem je vsaka unija dobra, ki nam kaj pomaga, ki gleda za naše interese, kot sedaj IWW. Glavno je, da so rudarji organizirani, ker tako bodo kaj dosegli. Ime organizacije pač ne pomeni veliko. Vsaka delavska organizacija mora v prvi vrsti skrbeti, da pomaga svojim članom. Zato je organizacija ustanovljena.

Pozdravljam vse zavedne Slovence v Združenih državah! — Frank Hafner, član društva št. 218.

— S pota.

V št. 259 Prosvete sem v mojem "S pota" napačno poročal, da je nenadoma umrl Anton Hake. Glasiti bi se moralo: "Anton Hake je nenadoma preminul v Milwaukeeju in bil prepeljan na Chisholm ter je bil tam pokopan." Toliko v popravek.

Smrt se v Chisholmu zadnje čase kaj hitro oglašja. V začetku meseca novembra so bili kar trije slovenski pogrebi. Prvi je bil že omenjenega Hakeja, drugi nekega rojaka, ki je delal globoko v rudniku in tam onemogel ter umrl in tretji pogreb pa je bil nekega rojaka, ki si je sam vzel življenje s tem, da se je v obupu radi dolge bolezni in brezdelja obesil. — Matija Pogorelec.

AMERIŠKE BORZE

I.

Tekom zadnjih sto let so bile po vsem svetu ustanovljene borze kot specialna tržišča za kupovanje in prodajanje vladnih in družinskih obveznic in delnic. Poleg teh takozvanih efektivnih borz (stock exchange) imamo tudi blagovne ali produktne borze in od teh se nekatere specializirajo le za posamezne produkte, kot borze za kavo, žito, bombaž itd. Tu pa se hočemo baviti le z borzami v ožjem smislu besede, t. j. s efektivnimi borzami ali stock-exchange. Na svetu je kakih 250 teh borz in 25 jih se nahaja v Združenih državah. Temeljna svrha vseh borz je olajševati kupovanje in prodajanje delnic (stock) in obveznic (bond). Drugače pa je velika razlika med borzami v posameznih mestih iste dežele se dostikrat razlikujejo med seboj, kar se tiče poslovnih pravil. Dostikrat je potrebno poznati zgodovino razvoja posameznih borz, da se razume razlog za njihova sedanja pravila in načine poslovanja.

Newyorská borza (Stock Exchange) je ena izmed najstarejših poslovnih zavodov v Združenih državah. Njena zgodovina sega nazaj v leta, takoj po ameriški revoluciji, ko se je Alexander Hamilton, prvi ameriški finančni minister, prizadeval postaviti novo republiko na zdravno gospodarsko podlago. Prvi borzni posli so bili zato trgovanje z obveznicami federalne vlade, izdanimi pred letom 1800. Kasneje so prišli na newyorskí borzni trg tudi delnice in obveznice bank posameznih zveznih držav. Okolo leta 1840 je začela pomembna doba železnih gradenj in delnice in obveznice železniških družb so začele igrati ogromno vlogo na newyorskí borzi. Ravno pred civilno vojno so se začeli veliki zakladi naravnega bogatstva Pennsylvanije, Californije in drugih pokrajin in rudniške in petrolejske vrednote so se začele pojavljati na borzi. Tekom civilne vojne je vlada potrebovala velikih posojil in vladne obveznice so zopet igrale veliko vlogo na borzi. Z velikanskim industrijskim in trgovinskim razvojem Združenih držav se je potem število papirjev privatnih delniških družb, trljihih na borzi, ogromno povečalo. Zadnji razvoj na newyorskí borzi je bil prihod na trg inozemskih

državnih in industrijskih vrednot. Tako je Stock Exchange v New Yorku postal ne le največji trg vrednostnih papirjev v Ameriki, marveč eden izmed najvažnejših tržišč v mednarodni denarni trgovini. Da se razume delovanje newyorske borze, treba povedati nekaj o njeni zgodovini. Prvih newyorskíh mešetarjev z vrednostnimi papirji (stock brokers) je bilo le malo in začetkoma niso bili organizirani. Pravi se da so se shajali pod nekim stari javorjem, ki je nekdanji rasel v spodnjem delu Wall Streeta, in tam vzajemno prodajali in kupovali vrednostne papirje, ki so bili tedaj na trgu. Že leta 1792 so ti izvirni borzni mešetarji sklenili sporazum glede vzajemnega poslovanja in ta dogovor se smatra kot Magna Charta današnje newyorske borze. Ali še do 1. 1817 so izvrševali svoje kupčije pod milim nebom, to pa radi razmeroma malega števila poslov. Tega leta pa je tridesetorica brokerjev organizirala društvo pod imenom New York Stock and Exchange Board, ki je najelo skromno sobico v drugem nadstropju neke hiše na Wall Streetu. To je bil resnični začetek newyorske borze.

Newyorskí Stock Exchange je bil vedno prostovoljna organizacija. Ona ne dela kupčij za sebe niti ne posluje v svojo svojo dobička. Njena svrha, kakor se glasi v njenih pravilih, je ta, da preskrbuje svojim članom s skupnimi tržnimi olajšavami in urejuje in vzdržuje dobro in pravilna tržna načela. Seveda, dokler se je borzni trg vršil pod milim nebom, ni bilo mogoče vzdrževati mnogo notranje discipline. Nihče ni mogel biti izključen iz trgovanja, dokler je javna cesta služila kot shajališče. Čim pa se je borza umaknila pod streho, je postalo mogoče kaznovati kršitelje njenih pravil z izključitvijo iz borznih sestankov.

Pravila newyorské borze so pred sto leti obstojala le iz partijskih strani, dočim dandanes obsegajo celo knjigo. Več kot stoletna izkušnja v kupčijah je razvila natančni pravilnik, katerega se člani borze morajo strogo držati, ako hočejo ostati njeni člani. — F. L. I. S.

Delna prohibicija na Ogrskem. — Budapešta, 9. nov. — Ogrska zbornica je sprejela postavbo, ki prepoveduje prodajati opojno pijačo mladini do 18. leta.

Delavčeva opazovalnica

Pislo Ivan Molek.

Ekonomske sile rušijo ...

Pred nekaj dnevi je trgovski

department ameriške vlade suhoparno poročal:

"Ločitve zakona v Ameriki se množe dvakrat in pol hitreje kakor poroke. V minulemu letu je bilo v Združenih državah poročenih 1.202.079 parov in razporočenih je bilo 180.863 parov. Na vsakih sedem porok je bila ena razporoka. Poroke so se pomnožile od prejšnjega leta za pol drugi odstotek, razporoke pa za tri in pol odstotka."

Take so suhoparne oficijelne številke.

Moralisti in reformisti so hitro zatuli: Strašno! Nekaj je treba storiti.

Zakaj se ne usedejo na breg reke Mississippi in preprečijo s svojimi hrbi povodenj, kadar ogroza doline in ravnine?

Ljudje, ki mentalno čepo na enem mestu v globoki jami, ne morejo pojmovati mogočnih sil ekonomske in industrijske evolucije, katera strahovito orje stare navade, tradicije in sisteme na vsej črti življenja. Hinavci mislijo, da so zakonske ločitve znamenje moralnega propadanja, pa se grdo motijo.

Ameriški industrijski razvoj, ki je v četrto stoletje izvršil pravočasto revolucijo, je globoko posegel tudi v družinsko življenje. Vsi oni, ki imajo lepo navado pridigati, da socializem razdere družino, pa zagovarjajo kapitalizem kot zaščitnico družine; bodo še bridko razočarani. Kadar ameriški kapitalizem izvrši popolno industrijskizacijo vsega proizvodnje blaga — ostane

državnih in industrijskih vrednot. Tako je Stock Exchange v New Yorku postal ne le največji trg vrednostnih papirjev v Ameriki, marveč eden izmed najvažnejših tržišč v mednarodni denarni trgovini.

Da se razume delovanje newyorske borze, treba povedati nekaj o njeni zgodovini. Prvih newyorskíh mešetarjev z vrednostnimi papirji (stock brokers) je bilo le malo in začetkoma niso bili organizirani. Pravi se da so se shajali pod nekim stari javorjem, ki je nekdanji rasel v spodnjem delu Wall Streeta, in tam vzajemno prodajali in kupovali vrednostne papirje, ki so bili tedaj na trgu. Že leta 1792 so ti izvirni borzni mešetarji sklenili sporazum glede vzajemnega poslovanja in ta dogovor se smatra kot Magna Charta današnje newyorske borze. Ali še do 1. 1817 so izvrševali svoje kupčije pod milim nebom, to pa radi razmeroma malega števila poslov. Tega leta pa je tridesetorica brokerjev organizirala društvo pod imenom New York Stock and Exchange Board, ki je najelo skromno sobico v drugem nadstropju neke hiše na Wall Streetu. To je bil resnični začetek newyorske borze.

Newyorskí Stock Exchange je bil vedno prostovoljna organizacija. Ona ne dela kupčij za sebe niti ne posluje v svojo svojo dobička. Njena svrha, kakor se glasi v njenih pravilih, je ta, da preskrbuje svojim članom s skupnimi tržnimi olajšavami in urejuje in vzdržuje dobro in pravilna tržna načela. Seveda, dokler se je borzni trg vršil pod milim nebom, ni bilo mogoče vzdrževati mnogo notranje discipline. Nihče ni mogel biti izključen iz trgovanja, dokler je javna cesta služila kot shajališče. Čim pa se je borza umaknila pod streho, je postalo mogoče kaznovati kršitelje njenih pravil z izključitvijo iz borznih sestankov.

Pravila newyorské borze so pred sto leti obstojala le iz partijskih strani, dočim dandanes obsegajo celo knjigo. Več kot stoletna izkušnja v kupčijah je razvila natančni pravilnik, katerega se člani borze morajo strogo držati, ako hočejo ostati njeni člani. — F. L. I. S.

Delna prohibicija na Ogrskem. — Budapešta, 9. nov. — Ogrska zbornica je sprejela postavbo, ki prepoveduje prodajati opojno pijačo mladini do 18. leta.

bore malo starega družinskega sistema za uničevanje.

Individualne družine propadajo s starim gospodarskim redom, ki je imel moza za gospodarja in rednika, ženo pa za delko in tovarno deca. Danes je deset milijonov ameriških žena v industrijah, pisarnah, trgovinah in laboratorijih. Žena postaja gospodarsko neodvisna in v vseh oziirih ravnopravna. To je vzrok, da se trgajo zakoni in družine.

Individualna produkcija propada skokoma. Celo na farmah, kjer je zadnja trdnjava individualizma, se pojavlja kooperativno in kolektivno delo s stroji. Industrijsko delo je kolektivno, to se pravi, da masa delavcev opravlja vse skupaj, posameznik pa le gotov del. Tako bo časoma tudi na farmah in povsod. Mali lastniki izginejo in vasa dežela bo v rokah trustov. S popolno konzolidacijo industrij pa pride še to, da ne bo za delavce nikjer stalnega doma; njihovo dom bo povsod, kjer bodo delali kratko dobo. V takih razmerah bo obstoj starega družinskega življenja nemogoč.

Vse kaže, da se v industrijski družbi razvije nova forma družinskega življenja: kolektivna ali socialna družina.

Kako bi mogli obupani moralisti to preprečiti? Edino s tem, če morejo ustaviti ekonomski razvoj in vreči Ameriko nazaj v dobo individualne produkcije, v dobo malih obrti, orehov in konjske transportacije! Naj to po svoje kapitalistom, ki organizirajo deželo po industrijah!

Problem zamorskih delavcev v razpravi

To vprašanje je zanesel na sejo čikaške federacije delegat poštinih uslužbencev.

Chicago, Ill. — J. W. Ford, zamorec in delegat unije poštinih uslužbencev, se je na seji Čikaške delavske federacije pritoževal, da Ameriška delavska federacija premalo stori za organiziranje zamorskih delavcev.

Odgovarjala sta mu John Fitzpatrick, predsednik, in E. N. Nockels, tajnik Čikaške delavske federacije. Fitzpatrick je dejal, da je od zamorcev samih odvisno, da se organizirajo. Vrata v strokovno organizacijo so vsem odprta. Ali oni ne marajo priti v organizacijo, pa naj bodo člani belopoltni ali pa zamorski.

Ford je na to priporočil, da se vrše konference med voditelji belopoltnega in zamorskega delavstva v svrhu, da se zamorski delavci organizirajo. Naglašal je, da se je v preteklosti le govorilo, akcije pa ni bilo. Problem se ne bo rešil sam od sebe.

Odgovarjal mu je Nockels, povzdajajoč, da vprašanje organiziranja zamorskih delavcev ni plemensko ali politno vprašanje. Zamorski duhovni, pridigarji in političarji naglašajo vedno plemensko in politno vprašanje. To pa povzroča, da se zamorski delavci ne organizirajo. Federacija je potrošila veliko denarja in časa, da organizira zamorske delavce v Chicagu, posebno one, ki so zaposleni v klavnicah. Toda zamorski delavci se ne marajo organizirati. Storitve ne moremo ničesar, dokler se med zamorskimi delavci ne porodi želja, da se organizirajo.

Padel v kotel vrele masti.

Chicago. — Eugene Arnold, star 19 let, je pretečeni terek v hipni vrtoglaviosti padel v kotel vrele masti, v katero je namakal razno pecivo. Arnold je bil pekovski pomočnik v pekarni na 2864 N. Ashland ulici. Njegov gospodar ga je hitro potegnil ven toda Arnold je tako hudo opečen, da zdravniki dvomijo, da ga ohranijo pri življenju.

Kdor ima svoj jezik v oblasti ima najboljši jezik. Skrbno premišljen govor je najboljši govor. Kadar govoriš, morajo biti tvoje besede boljše, kakor molčanje. — (Arabski pregovor).

Vesti iz Jugoslavije

GOZDARSTVO IN LESNA TRGOVINA.

(Izvirno.)

Ljubljana, 23. okt. 1927.

Poleg poljedelstva je gozdarstvo ena važna panoga, ki je takorekoč najvažnejša pomoč. Ne samo, da nam daje gozdarstvo ves potreben stavbeni material na razpolago, pač pa nam omogoča, da veliko množico lesa, bodisi stavbenega, bodisi za kurivo, izvažamo in to ponajveč v Italijo, katera se že od nekdaj zalaga z našim lesom in tudi bogati na naš račun, kajti mnogo je dejstvo, da so ravno Benečani povzročili, da so dandanašnji kralji v bližini Jadranskega morja opustošeni ter jih izmenjujejo skratka Kras.

V cel državi je z gozdarstvom zaposlenih okrog 250.000 ljudi, v sami Sloveniji, ki obsega približno 769.000 hektarov gozdov, pa je okroglo 15.000 gozdnih in lesnih delavcev. Vsa gozdnata površina Slovenije znaša 42 odstotkov celotne pokrajine. Doma se porabi približno 174.000 stavbnega lesa in 802.000 kubičnih metrov drv, izvozi se pa 1.422.000 kub. metrov stavbnega lesa in 522.000 kub. metrov drv, kar zneso precej lep denar in seveda precejšen zaslugek dokaj razviti lesni trgovini, katera se je pri nas posebno razvila v povojnih letih.

Sicer je bila lesna trgovina tudi že prej zelo dobičkonosna, na kar imamo predvsem jasne dokaze v tem, da so pred leti še malo znani lesni industriji postali pravi magnati. Med njimi tudi ni malo, takih, ki so sami, ali pa njihovi očetje, začeli naravnost brez nič. Imena sedanjih lesnih magnatov v Sloveniji, kot Kunstel na Vrhniki, ki ga imenujejo "kralja tramov" (peča se v glavnem s stavbnim lesom in ka ima najmanj okroglo 20.000 kub. metrov vedno na zalogi), potem Dolenc in Hajnrih v Škofji Loki, Javornik iz Žalce in drugi, so nam dokaz, da je lesna trgovina, ako se jo z razumom vodi, tudi zelo dobičkonosna. Seveda, delavstvo tega ne občuti, in je z ozirom na slabši položaj, ki je nastal zadnja leta v lesni trgovini sploh veselo, da je zaposleno.

Prva leta po vojni se je lotilo lesne trgovine zelo veliko ljudi, ki so se skušali uveljaviti na tem polju. Večina teh ni imela na razpolago potrebnih sredstev in pa tudi ne znanja — in šla je, kakor pravimo: "po gobe". Ostal je le tisti, ki je bil v vseh ozihi dobro podkovan. Vedno se menjajoče valute so tudi tukaj zelo veliko pripomogle, da se je marsikdo moral oprijeti za vse kaj drugega kot je lesna trgovina. K temu pa je prišlo še to, da je postalo povpraševanje po lesu vedno slabše, to posebno v zadnjih letih, ko preživlja Italija zelo težko finančno krizo, kateri se tudi marsikater naš izvoznik zahvali, da je moral prenehati s to kupčijo. So slučaji, da so bile prodane na javni dražbi celo velike in bogate družbe, ker so prišle v trenutne denarne tekoče.

Trgovci in lesni industriji se zalagajo s surovinami v prvi vrsti od kmetov in veleposesnikov, kateri lastujejo večino gozdov. Precejšen del gozdov pa ima tudi država, ki pa običajno ne gospodari dobro, namreč v denarnem oziru, v sled birokratičnega sistema, ki ga ima vpegljano. Pa tudi mnogi veliki posestniki, predvsem razne graščine ne gospodarijo ravno posebno vzorno z gozdovi. Mnogi so preveč zadolženi ter raditega izkazujejo čez mero, kakor delajo to tudi nekateri kmetje, katerim primanjkuje potrebnih sredstev obdržati svoje gospodarstvo na enaki stopnji. Zato se vsihi čez mero izkazuje in posledica temu so golice, ki se spreminjajo v Kras. Tudi po koste nalive se pripisujejo izsekanju, kar je bilo ravno zadnja leta opaziti v obliki meri na Gorenjskem, kjer se sedaj skoro največ lesa izseka, skrbi pa se v premlati meri za nova gozdovalja, za kar skrbi država, ki pa po svojih organih tudi ne zmore vsega.

IZ PRIMORJA

Agrarni krediti za Kraševce.

Dne 18. okt. se je vršil v Sežani sestanek zastopnikov vseh kraških občinskih kmetijskih sindikatov, kateremu je predsedoval nadzornik kmetijskih sindikatov vse tržaške pokrajine, Gherardi, potovalno kmetijsko šolo pa njen voditelj "dr." Klausner (menda Klavžar?). Na sestanku se je razpravljalo o vseh močjih kmetijskih vprašanjih, zlasti pa o agrarnem kreditu, o katerem pravijo, da "so ga mnogi koloni (na Krasu vendar ni kolonov!) že dobili in ga mnogi drugi žele dobiti". Sklenilo se je, da bodo vodstva kmetijskih fašističnih sindikatov na vse načine skušala olajšati dobivanje posojil za pospeševanje in prini razvoj kraškega poljedelstva. Kredit je napovedan seveda le onim, ki so že fašisti in pa onim, za katere se upa, da jih posojilo privede v fašizem. Tako bodo zadovoljni tudi tisti, v katerih imenu se je pritoževal neki Nabrežinec v fašističnem "Popolu," da slovenske kmetijske posojilnice ravno pristranske in ne dajejo denarja ljudem, ki so naklonjeni fašizmu! Tako bi torej fašistični denar začel igrati ulogo vabe med našimi Kraševci! Kraški kmet je večinoma mali kmet in se mora pač, ker živi na zemlji, ki ni ravno preradorna s svojimi sadovi, bolj ko marsikje drugje, boriti z gospodarskimi težavami. Naj tudi znoši in apele v Trst vse, kar pridelja, mu vendar vedno primanjkuje evenka, a izdatki so danes za razne davke — poznam kmeta, ki je prej plačal po 150 koro na leto davka z vsemi delničnimi in občinskimi dokladi vred, danes pa, ko so mu dohodki manjši, plača samo državnih davkov nad 700 lir letno — tako visoki in stroški za razne potrebščine tako veliki, da ne ve, odkod naj bi dobil denarja zanje. Razumljivo je, da so v takem položaju posojila zelo — zapeljiva! To pa vedo tudi fašistični prvaki in znajo prav dobro izkoriščati te razmere. Domači kmetiči denarni zavodi so strogi pri dovoljevanju posojil, ker nočejo kmeta zapeljati v dolgove.

Pri lesni stroki zaposleno delavstvo večinoma tudi nima stalnega zasluga, ker je to delo ponajveč sezonsko; zato potuje iz kraja v kraj. Ravno te dni se je odpeljala z Dolenjske in Notranjske partija kakih 300 delavcev v hrvaške, bosanske in slavonske šume, kjer bodo zaposleni čez zimo, na spomlad se pa zopet vrnejo na svoj dom. Tudi nekateri bivši gozdni delavci so sedaj v Ameriki zaposleni v gozdovih. Tem bodo naše razmere precej znane, posebno kar se tiče skromnih zaslužkov, ki jih nudi gozdarstvo in lesna trgovina.

Političen položaj v Beogradu je še vedno nejasen. Za enkrat so demokratje in radikali skupaj, ali izgleda, da mora priti v kratkem do kraha. Pri volitvah 20. okt. je bil še izvoljen za predsednika Skupštine radikal, ali po vsem bo precej kmalu položaj drugačen, kajti še demokratke stranke je sila nevoljen s postopanjem demokrat-skih ministrov. V verifikacijski debati je govoril prav temperamenten govor edini socialistični poslanec s. Petejan. Z njegovim govorom se bomo še pečali. Napravil je globok vtis.

Za predsednika skupštine je bil izbran dr. Perić, radikal. Demokrat so računali, da dobe oni predsednika. Pa so jih radikali spet uklonili. Sedaj jim obljublja v zameno ministarstva. Kar dar bo pa treba ta zasedati, jih bodo pustili spet na cedilu. Tako je politika radikalov.

Smrtina kosa. V Guberju pri Celju je umrla 19. okt. zasebnica ga. Marija Knez v 75-letu starosti. — Na Polensaku je umrl Josip Lah, posestnik in gostilničar. — V Naklem je umrl Iv. Aljančič, brzojavni mojster v p. v Ljubljani je umrl Franjo Rudl, uslužbenec državne železnice. — Na Lavi pri Celju je umrla 42-letna posestnica Marija Sliokan. — V celjski javni bolnici je umrl Jože Glojek, posestnik iz Zg. Krač, obično Kokarje v 63 letu starosti.

S. K.:

Makedonija v preteklosti

Makedonija je dobila že v davni slavno ime; saj je iz nje izšel Aleksander Veliki, prvi vladar, ki mu je svetovna zgodovina dala ta pridevek. Ko je pa Aleksandrova svetovna vlada kmalu propadla, je makedonska država sama zase životalila v bojih s sosednjimi barbari, dokler ni l. 146 pr. Kr. postala rimska provinca. Po naselitvi Slovencev na Balkanskem polotoku v sedmem stoletju so prišli makedonski Slovenci najprej pod oblast Bolgarov, katere so se v 10. stoletju otresli ter si ustanovili lastno državo, ki je dosegla svoj višek za carja Samuela (976—1014). V začetku 11. stol. je pa njegova država v boju s Bizantinci podlegla in Makedonija je postal bizantinska. Brez uspeha so se nato Makedonci upirali bizantinski oblasti, dokler niso srbski kralji v 13. stoletju osvobodili severne Makedonije, a car Dušan (1331—1355) je slednjič iztrgal Bizantincem celo deželo razen grških mest ob obali.

Ta sijajna doba, ki jo še danes občudujemo v veličastnih spomenikih cerkva in samostanov v Južni Srbiji, je pa žal hitro minila. Konec so ji napravili Turki, ki so po porazu Srbov ob Marici l. 1871. polagoma zavladali vsej Makedoniji. Zadržala se je dolga, nad 500 letna sužnost, v kateri je nekoč bogata dežela čisto propadla. Zasuli so se njeni rudniki, izginili gozdovi; krščanska raja se je umakala na sever in med razredčeno prebivalstvo so se naseljevali mohamedanski Turki in Arnavti ter ga vedno huje izkoriščali. Edini Grki so si zneli ohraniti tudi pod turškim jarmom privilegirani položaj in so s svojo cerkveno oblastjo vladali nad Slovinci, ki so končno zasovražili Grke skoro tako kot Turke. Od kar se je pred 100 leti ustanovila samostojna grška država, je grška duhovščina a cerkvi jo še delala na pogrcenje Makedoncev, da bi Grčiji pripravila za nove osvojitve. S tem je

izzvala vmešavanje Rusije, ki si je lastila zaščito pravoslavja v Turčiji. Ker je bila Rusija nasprotna Srbiji, v kateri je po umoru kneza Mihajla l. 1868. vladalo namestništvo za nedolgetnega Milana Obrenovića, je skušala v še neosvojenih Bolgarjih dobiti zanesljive posredovalce svoje politike na Balkanu. Boječ se zedinjenja Bolgarov z Rimom, je l. 1870. dosegla od sultana t. zv. bolgarski eksarhat, to je samostojno cerkveno organizacijo za Bolgare v turški državi, ki so se ji iz hasprotja do grške duhovščine priključili tudi mnogi Srbi v Makedoniji in Stari Srbiji. Tako so tudi tja prišli bolgarski škofje in duhovniki ter začeli s bolgarsko propagando, dočim se je od atrankarskih bojov razrušana Srbija za brate na jugu premalo brigala.

V vojni l. 1877-78. so Srbi, ki so se kot ruski zavezniki borili zoper Turke, kljub velikim žrtvam doživeli teško razočaranje. Rusi so v sanstefanskem miru ustvarili Veliko Bolgarijo, ki naj bi poleg cele Makedonije obsegala še del prave Srbije. Berlinaki kongres je sicer Bolgarijo omejil in nekoliko povečal Srbijo, zato si je pa Avstro-Ogrska vzela Bosno in Hercegovino in grozila od dveh strani stisniti Srbijo. Tej je ostal edini izhod na jug — v Makedonijo, kamor ji je Avstro-Ogrska v tajni konvenciji iz leta 1881. sama kazala pot. Zadel je pa pri tem na tekmece, podpiranega od Rusije, na Bolgarijo, ki se je po nesrečni srbsko-bolgarski vojni l. 1885. še okrepila in kmalu so se v Makedoniji borili hele kristjani zoper skupne tlačilce Turke, ampak tudi srbski, bolgaraki in še grški četai med seboj. Ti boji in pa grozodejstva Arnavtov so slednjič v začetku tega stoletja izzvali intervencijo Evrope. L. 1903. sta se Avstro-Ogrska in Rusija v Muerstegu sprazumeli o reformah v prid krščanskemu prebivalstvu, ki se naj pod kontrolo velesil obenem z mednarodno žandarmerijo uvedejo v Makedoniji. Toda medsebojna nezaupečnost Avstro-Ogrske in Rusije, ki se

jim je priručila še Italija, ter njih tekmovanje v boju za "interesne sfere" sta vnaprej onemogočila uspeh takih reform. Mladoturki, so se po revoluciji l. 1908. spretno otresli evropske kontrole in z lepimi besedami dobili tudi makedonske komite na svojo stran. Mladoturška "svoboda in enakost za vse državljane ne glede na vero, sta se pa le prehitro izkazali za prazne obljube in začela so se nova preganjanja krščanskega prebivalstva.

Razmere so postale nevarne in ko so turški porazi v tripolitanski vojni in upori Arnavtov pokazali vso gnolobo mladoturškega režima, so končno balkanske države le vzele makedonsko vprašanje v svoje roke. Nastala je balkanska zveza in prva balkanska vojna je l. 1912. za vselej končala turško oblast v Makedoniji. Toda zopet je imperijalistična politika velesil preprečila mirno rešitev. Avstro-Ogrska je z ustanovitvijo Albanije potisnila Srbe od morja, a v Bolgariji je pod njenim vplivom skušala vojaška stranka Koburšana Ferdinanda urediti stari sen Velike Bolgarije iz San Stefana ter se polastiti cele Makedonije. Prišlo je do bratomorne druge balkanske vojne, v kateri je Ferdinandov režim zadela teška kazen in vednina Makedonije je postala srbska. Bolgaraki voditelji pa še niso odnehal in prav radi Makedonije so v svetovni vojni zavedli svojo domovino na nemško stran, v boj zoper brate in svoje osvoboditelje Ruse. Za kratek čas so res triumfirali; toda ko je končno le ententa zmagala, so tudi oni podlegli in Ferdinand je brez slave zapustil Bolgarijo, ki se bo — kot upamo — kljub nekaterim sovinitostim skoro vrnila na edino pravo pot jugoslovanskega bratstva, kot so ga propovedovali bolgaraki voditelji, ko so l. 1868. sklepali o združitvi Srbov in Bolgarov v enotno "Jugoslovensko carstvo". In takrat bo tudi makedonsko vprašanje rešeno za vselej!

RAZNO

Pobeg nemškega poslanca iz Italije. Dr. Reuth Nicolussi, bivši nemški poslanec južne Tirolske v italijanskem parlamentu, je pred nekaj dnevi prekoratil italijansko mejo in je srečno pobegnil iz dežele strahov Mussolinijevega režima. Fašistične oblasti so mu delale same neprilike. Najprej so ga izstrelili iz odvetniške liste ter mu onemogočile prakso. Na ta način je prišel ob kruh. Istočasno so začeli fašisti nadzirati vsa njegova pota in vohunili, s kom vdršuje družabne zveze. Odpirali so mu pisma in jih cenzurirali. Še malo in poslanec bi bil zapadel deportaciji, kajti konfiniran je stvarno že bil. Pobeg iz Italije se je vršil čez Oetatalake Alpe in je bil zelo nevaren. Moša sta spremljala šena in sin. Vsi trije so prodirali ponoči v temi in viharju. Vsi premočeni in izsrpani so dospeli na bavorska tla, kjer so si oddahnil. Doktor Reuth Nicolussi se bo etabliral v Monakovem, kjer bo prevzel mesto generalnega tajnika Društva "Andreas Hofer". Italijanske oblasti pa so seveda izdale za njim tirnico in so ga obtožile, da je pobegnil brez dovoljenja.

Japonska proklamacija. V tokratnih ulicah so sadnje čase naleplili te-le originalne lepake, ki naj bi regulirali avtomobilski promet:

"Avtomobil, ti si lep, ti si hitri, ti si mogočen. Ne zlorablaj svoje lepote, hitrosti in moči!"

"Miali na svoje manj vredne tovarise, na pse, konje in pece!"

"Pes se boji tvoje pnevmatike, ki le prerada eksplozira. Daj mu dovolj prostora pokraj tebe!"

"Konj ima strah pred amradom tvojega bencina; ne puhaj mu ga pod nos!"

"Pešec je brez dvoma tisti, do katerega imaš najmanj obzira. Bodi vseno usmiljen k njim! Nemara bo jutri tudi on avtomobilist."

NAROČITE SI KNJIGO "AMERISKI SLOVENC!"

Camel

Najbolj znana cigareta v Združenih državah.

Kakovost jo je dvignila, kakovost jo vzdržuje.

Kadilci Camel se ne zanimajo za drugo ter se jim ni treba za drugo zanimati kot za užitek v kajenju.

Pavel Dorohov:

VELETOKI

(Odloček iz romana "Golgota", Pavel Dorohov, 1. V. del.)

Kmetje so zadovoljni. Predsedniku zadajo bule pod očmi in drugim uradnim ljudem pobijejo nosove.

"Sedaj pa pridite in volite z nami Sovjete."

Izvolijo: Ivan Bodrih, Jakov Liskin, Peter Molodih.

Zolti obraz mimogredečega Sun-jat-sena se reži zadovoljno in veselo.

"Ti hočeš tudi Sovjete, Kitajec?"

"Da, da, Sovjete imeti, Sovjete imeti!"

"Glej ga no, posevnooki hoče tudi Sovjete!"

Sun-jat-sen se muza. Vrže svoj zveženj na tla in sede nanj.

"Kako se pišeš, Kitajec?"

"Sun-jat-sen."

"Sonjka je to najbrže po ru-aki."

"Sodrug, razidite se. Tako imamo sejo in ukrenemo ukrepe."

Po polurni seji so ukrepi gotovi.

"Ker pripadamo sedaj k vsta-sem, določamo, da se pri nas upostavi Sovjet in revolucionar-ni štab. Ukazi se imajo izpol-njevati brez ugovorov. Val, ki

imajo orožje, se morajo takoj javiti. Po troje mož gre k mi-ličnikom in jih privedejo z o-rožjem vred sem. Odpora ne sme biti. Ako je potrebno, se i-majo mičniki zvezati..."

Cez eno uro pripeljejo tri mi-ličnike. Vsakega je spremljalo troje kmetov. Zaprejo jih na gumno in postavijo stražo.

Eden za drugim prihajajo kmetje z orožjem. Pred štabom se zbere znatna grupa:

"Dvanajst pušk, osem sabel, pet revolverjev."

Bodrih ljubeznivo poboža o-rožje.

"Čela artilerija!"

Na pristanišču je zbran velik štab. Blagajnik paroplovne družbe je tudi tu.

"Pride kmalu parobrod?"

"Mora vsak čas biti tu, so-drug Bodrih. Vsak trenutek se mora pojaviti izza ovinka."

"Sprejeti moraš parobrod na-tančno tako, kakor vedno. Ali pazi — ako samo pomigneš, te stane glavo!"

Bodrih stegne molče stianje-no pest.

"Prosim, sodrug Bodrih, za-nesite se na me, saj sem, tako-rekoč, tudi sam proletarec in zato razumem..."

Izza ovinka se pojavi paro-brod. Naredi velik polukrog in okorno pristane.

Revolucionarni štab: Ivan Bo-drih, Jakov Liskin, Peter Mo-lodih — stoje na mostu.

Blagajnik se postavi na svoje mesto, odkod se ga lahko vidi s parobroda. Srame kapo, obrise si znoj s pleše. Misi:

"Ako bi kapitanu vsaj lahko pomignil, da bi ne spuščal iz-krevalnega mostička!"

"Spustite mostiček!"

"Stoj!"

Štab stoji spredaj, vsak z re-volverjem v rokah, za njimi kmetje s puškami, sabljami in pikli."

"Kaj je? Kaj se je zgodilo?"

S parobroda osujoča množica se zaostavi, klane nazaj.

Štab stopi na parobrod. Tri-deset oboroženih kmetov se raz-ide po obeh krovih.

Pred izkrevalnim mostom dvajset oboroženih kmetov.

Preteče gre po parobrodu:

"Vsak odloži drobože! Kdor stori prostovoljno, se nima ni-česar za bati!"

V prvem razredu se peljejo trije častniki.

"Vaše orožje?"

"Nimamo ga."

"Ne delajte neumnosti, go-spoda, samo trditve čaš. Poka-žite nam svoje kajute!"

V kajutah najdejo pri vas-keem revolver in sabljo.

Bodrih strme glavo, karajoč:

"Rekel sem vam, da oddajte

brojce prostovoljno. Sami ste krivi!"

Odvedejo častnike na breg.

V medkrovju stoji pet voja-kov s puškami in šepetajo.

Štab se jim približa.

"Predajte svoje puške, molod-ci in peljite se dalje, ako hoče-te."

"Ste vstali?"

"Da, imamo Sovjet."

"Ali nas rabite?"

"Razume se. Pojdite na breg."

V jedilnici prvega razreda se-de štab k seji.

"Kaj se naj zgodi s parobro-dom?"

Peter Molodih reče:

"Naj plove dalje."

"Kaj naj bo s častniki?"

Po dolgi debati se sklene:

"Kot talce se jih zapre na gumno!"

In sklene se še:

"Sosednje vasi — Ivanovak, Vjasovak in Čoušovak se naj ob-vesti, da je začela Sisoška s vstajo in da je treba delati skupno. Nadalje se pošlje sel k Petrušan, ki mu naj sporoči, da se mu kmetje Sisoške hoče-jo pridružiti."

Na polih pralovoka

V letih 1920, 1923. in 1925. je obiskala Mongolijo in njene puščave ameriška znanstvena ekspedicija pod vodstvom Rya Chapmana Andrewsa. Na po-tjo je poslal ameriški prirod-slovni muzej. Odkrila ekpedi-cije so po povratku v domovino izvala nepopolno senzacijo, kaj-ti raznesel se je glas, da so člani ekspedicije našli na 10 mil-lionov let staro jajce dinosavra ter na velika skladišča kosti di-nosavrov in titanoterijev. Kraj, kjer je ekspedicija našla jajca, leži približno 50 km od Altajske-gorovja v nekaki kotlini.

Člani ekspedicije so razpeli svo-je šotore. Andrews pa je v ta namen določenim članom ukazal, naj gredo nemudoma na delo. Začeli so raziskovati okamenine in preden je minila ura, je pri-teljal v taborišče član ekpedi-lje Albert Johnson. Bil je zelo razburjen in je povedal, da je našel veliko belo lobanjo. Kma-lu za njim je prišel drugi pro-fesor, ki je poročal, da je nale-tel na celo dinosavrovo glavo.

Največje iznenadenje pa je šele sledilo. George Olsen je na-mreč čez nekaj dni javil glavne-mu stanu ekspedicije, da je odk-ril fosilna dinosavrova jajca.

Prof. Andrews se mu je smejal, vendar pa se je dal prepričati, da je v spremstvu nekaterih članov ekspedicije odšel z njim na kraj najdbe.

Prišli na mesto so člani ekspedicije videli, da je zadevo čisto resna. Dvomljivo je sicer bilo, če so se dinosavri rodili iz jajca, toda ker se potomci di-nosavrov vrste kote iz jajec, je verjetno, da so tudi te orjaške živali legle jajca, iz katerih so zlezli mladiči na svetlo.

Vprašanje, ali potekajo jaj-ca od dinosavra ali od kake dru-ge živali, je bilo sprva dvomlji-vo posebno zaradi tega, ker so dohodnje ekpedicije pač našle okostja in lobanje dinosavrov, nikoli pa ne njihovih jajec.

Jajca so bila podolgovate obli-ke in iz tega so začeli učenjaki sklepati, da izvirajo od velikih reptilov. Poleg tega so našli v bližini teh jajc velikanska ležišča dinosavrovih kosti in lobanj.

Tri jajca so bila zakopana v pesku, nekatera pa so deloma ležala na prostem.

Učenjaki sodijo, da so samice dinosavrov znesle svoja jajca v mehak posek ter so jim potem pokrile z drobnimi plastjo zem-lje. Ostalo delo so opravili ve-trovi in nalivi. Jajca so kakih 25 cm dolga in 20 cm široka.

Lupine so dobro ohranjene, pri nekaterih jajcih celo nedotak-njene. Skozi razpoke, ki so na-stale pač zaradi vremenskih is-prememb, je v jajčasto lupino prodrl pesek. To je povzročilo, da je notranjost dinosavrovih jajec še danes trda in čvrsta kakor pečnik.

Po sodbi članov Andrewsove ekspedicije so dinosavrova jaj-ca stara vsaj 10 milijonov let. Redke eksplanje so Ameri-ki odnesli a seboj v Ameriko. S posebnimi aparati so Ameri-ki ugotovili, da se nahaja v dveh jajcih zarodek praživali. Linije

okostja so bile čisto jasno vidne. Ekspedicija je opravila skupaj nad pet ton plena in je iz Mon-golije prinesla 70 dinosavrovih lobanj, 14 kompletnih okostij in 26 jajec.

TO IN ONO

Malo dekletce se je peljalo z materjo, subotno šenico, v tram-vaju. Na pošti pa vstopi v voz silno korpulentna ženaka ter se vsede nasproti tem dvema. De-kletce je debelo ženako nekaj časa ogledovalo, nato pa pravi materi: "Mama, ali je to vse ena sama gospa?"

Hčerka: "Oče, veste, Janko je vedno trdil, da se ne oženi preje, dokler ne dobi prave."

Oče: "Kako pa ve, da si ti pra-va?" Hčerka: "I, jaz sem mu povedala."

Mlad oče je bil ponosen na rojstvo prvorojca in v navdu-šenju je pisal svojemu bratu:

"Lep in močan dečko je prišel k nam in trdi, da je tvoj nečak. Sprejeli smo ga kot takega."

Brat pa ni razumel ter brzojavi-l: "Jaz nimam nobenega ne-čaka. To mora biti kak goljuf, vrzi ga iz hiše."

"Kaj resnega ne najdem na vas," je dejal špekulativni paci-jentu. "Toda vaši živci so pre-cej razsahljeni. Priporočal bi vam tedaj, da greste za nekaj časa proč od družine in prijate-ljev v kak miren in samotni kraj."

"I, potem grem pa lahko nazaj v službo," je odvrnil paci-jent. "Čemu?" vpraša špekta-list. "Zato, ker sem čuvaj na morskem svetilniku, daleč tam v samotni."

ITALIJANSKE HARMONIKE

Industrijske in trgovske valilnice

ITALIJANSKE HARMONIKE

rožnega dela, ki so ustvarili na svetu. Jam-čena dosti let. Niso samo valilnice. Pač so harmonike, ki ustvarjajo glasbo. Prite-je po trgovskih cenah.

RUATA BERNHARDT & CO.

1014 N. Dearborn Ave., Dept. 25, Chicago, Ill.

RADI BOLEZNI SE PRODA

dobro ideoč "Roominghouse",

52 sob, vse dobro opremljeno,

za kuhat in vse na novo dekori-rano. Lease. Najemnina \$212.

Cena \$2.500 samo v gotov: J. P.

20 N. Ann st. Chicago, Ill.

Življenska modrost.

Ljubica: Zakaj pa ne poročiš tako bogata?"

Ljubimec: "Je pregrda in bi jo ne mogel ljubiti."

Ljubica: Nesmisel. Ljubezen mine..."

Ljubimec: "Da, žena pa osta-ne."

Jaka, ki ga je sosed vdaril, dotičnika pretepel in župnik mu je rekel: "Ali si že pozabil, J. kob, da ljubezen do bližnjega zahteva, da če te kdo vdari na levo lice, da mu še desno nastaviš?" Jaka mu odgovori: "Vam, vam, gospod župnik. To sosed me ni vdaril na lice, na ravnoost v prsa me je sunil!"

VELIK BOŽIČNI IZLET V JUGOSLAVIJO

Preživite božični večer v družbi vaših rojakov in prijate-ljev v stari domovini ter se ob tej priliki zabavajte in ve-selite. Pridružite se izletu pod osebnim vodstvom na enem izmed teh veličastnih ekspresnih parnikov:

MAURETANIA SREDA 30. NOV.

pod vodstvom g. J. Kampotica, šibljanskega Cunard urada.

AQUITANIA SREDA 7. DEC.

pod vodstvom g. A. Markusa, newyorškega Cunard urada.

BERENGARIA SREDA 14. DEC.

pod vodstvom g. S. Vukovića, newyorškega Cunard urada.

Val naših spremiljevalci na potovanja so iskreni in znani ter vas bodo spremljali do domovine. Skrbeti bodo za vaš prijetje in za vse potrebščine na potovanju. Velike in udob-ne kabine 1. razreda, razkošni družinski prostori in prava domača kuhinja.

Kupite karto na 3. razred (ja in nazaj) po znižani ceni. Zmerno cena v drugem razredu. Za podrobnosti po obratni na četrtek ali na vsaki drugi agenti, ali naravnost na—

CUNARD LINE

140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

Čistojel! Posredna božična razprodaja.

VRATA hitra gospodinja bo šele do- po en takih krasnih Božev posredov- ni komedi ustvar. Mi predložimo te se- bodi po — modni — ustvariti cen: \$40. NISLAH: prvi posredovni 14 kras- novost samo \$2.99. REDNA CENA JE DROBNO JE \$4.99.

Ti 14 komedi ustvar vsebuje, kras- posredovni se skladar s lepo ptičo na pot- in krasno izdelano valico na sliki. Pre- 14 posredovnih sliki kot kate slika.

24. 14 komedi ustvar je naroden in s- slika, ustvarjena. Pravilo posredovni, slika ne ustvari.

NE POSILJAJTE DENARJA. Samo 14 rešiti in ugati in pošljite nam s val- imenom in naslovom, priključite sli- v polni- smakih na pošiljativne stroške, bo vam pri- 24. komedi posredovni sliki na val de- PRITE SE DANES. ZADOLJITE JANCIMO ALI VAN VREMO DEKA NAJAJ.

WESTERN TRADING CO., 2148 W. Chicago Ave., Dept. 25, Chicago, Ill.

Rado Murnik:

HČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

Ko bi trenil, sta skočila narazen in osuplo gledala drug drugega. Prijateljica se je drža-la za desno lice, prijatelj pa si je gladil levo. Izprva se je domneval, da ga je udarila močpa roka krepostne Genovefe, potem pa je zagle-dal rokavico, ki se je valila proti zidu.

"Kaj pa je bilo to?" se je nanovo začudil vitez Ahac in debelo pogledal gospodično. "Ne-viden sovražnik nama je zagrenil in pokvaril vso skromno zabavo! Kdor je mar ta zarob-ljeni zopnik?"

"O — že vem, že vem!" je vzkliknila go-spodična Genovefa. "To nama je storila za-vistna baronesa Virida na nobeden drug ne!"

"Poglejte, pogledajte po stopnicah! Le hitro!"

Pogledala sta obadva, toda nikjer ni žive duše.

"Jo je že popihala!" je rekla gospodična Genovefa bridko. "Prepozno sva šla gledat za njo."

"Lajste, lejte, kdo bi si mislil, da je ta sta-ra punca tako poskočna!" se je čudil vitez Ahac. "In kdo bi verjel, da zna tako izborno meriti!"

"Kaj bo pa zdaj?" je tožila jezna in žalost-na Genovefa. "Vidite, v kakšno zadrego ste me pahnil! Ah, ah! Baronesa Virida raz-trobi to... to novico po vsem gradu in Bog ve, kaj vas natrobenta gospe grofinji!"

"Izvolite se pomiriti, slahтна prijateljica!" jo je tožila samozvestno. "Baronesa Virida bo molčala kakor grajska grobnica. Tako jo uredim stvar tako, da se vam ne bo bati nobe-ne zadrege. Nemudoma jo pojdem iskat. Bo-dite brez skrbi! Jako me veseli, da vam mo-rem biti na uslugo, akotudi le malo. Bog daj, da se kmalu spet vidiva zdrava in vesela!"

Priklonil se je odhajajoči in obenem po-bral rokavico, da se mu ne bi bilo treba pripo-gibati in mučiti dvakrat. Kri mu je zalila to-lsti obraz, vzdihnil jo renče in jel sapo lovit po tej naporni telovadbi.

"Oj — Fiametta, moja prva, moja edina in potemtakem tudi moja zadnja ljubica!" je sopihal tiho in stopal počasi po stopnicah. "Zo-pet sem poljubil drugo dekle! Lepo te prosim, nikar mi ne zameri tega prehoda: mižal sem in mišlil, da poljubljam — tebe!"

Komaj je bil v pritličju, je že zagledal in pisano pogledal dolgovrsto suho baroneso Vi-rido Oberburgovo.

Pa tudi pretkani paže Otokar ni bil daleč. Ko je slišal, da prihaja vitez Doljanski po stop-nicah, je smuknil na dvorišče, počenil za zidano ograjo hodnikovo in se pritihoval blizu za steber, da bi laglje vlekel na ušesa.

"Ah, gospod vitez..." je vzdihnila baro-nesa in proseče upirala oči vanj. Preverjena je bila, da se vitez Doljanski še vedno hudeje nanjo, ker bi bila kmalu izdala grofu Felicianu pri obedu prvi del Ahačevih davišnjih sanj.

Obstal je in zavrtel rjave oči od leve na desno proti dvorišču in od desne na levo proti steni...

"Jezite se name," je povzela jako zbegana baronesa.

"Saj se lahko," je zagodrnjal on in hotel mimo.

"Prosim vas, oprostite mi, ako sem vas užalila," je dejala skesano.

"Mh-hm!" je grohal srdito in si mislil: "Prav je uganila Genovefa, da je vrgla rokavi-co Virida! Grešnica priznava sama. No, tem boljše!"

"Prav žal mi je gospod vitez!"

"Kaj takega!" je goščal nejevoljno in ma-hal z rokavico pred sabo. "Nekateri ljudje —

hm — tudi nekatera gospoda — pozabijo včas, kaj so rokavice, kaj je olika. Ali kdo bi bil pričakoval kaj takega od vas! In kdo bi si bil mislil, da ste tako — otročiji!"

"Aha," je sklepal paže hitro in veselo sam pri sebi, "vitez misli, da je zagnala rokavico Virida! Nekaj pa je neonegavila tudi ona narobe; mar je meni kaj. Da bi se le kmalu nehala pogovarjati, če ne pride naposled ubogi Otokar le še v Akrice! — Oh, da se ne smem smejeti na glas!"

"Saj ne bom nikdar več," je obetala baro-nesa vitez kakor otrok. "Prosim vas, ne za-merite mi!"

"Bodi vam za zdaj!" je odgovoril gospod Ahac milostljivo. "Ker vidim, da se kesate resnično, vam odpušam s pravim krščanskim usmiljenjem. Pregovoriti hočem tudi plemenito gospodično Mačerolovo, da ne bo kuhala jese. Tako bodi končana ta zopna stvar! Pro-sim vas, ne omenjajte je nikdar nikomur z nobeno besedico; gospodična Genovefa in jaz bova molčala kakor grob."

"Jaz tudi, jaz tudi!" je obetala baronesa in se lepo zahvalila blagoslovnemu vitez.

Pažetu za stebrom pa se je zdelo vse tako izredno šalobardasto, da je skrli svoj obraz v široki rokav ter hkral in pojemał od težko pri-tajenega smehu. Glava, vrati in život so mu zatrepetavali sunkoma, hitro zaporedoma; na-posled pa je čutil, da se ne bo mogel premago-vati dolgo več; stekel je, vedno priklonjen, za zidom previdno do konec hodnika, sedel na tla, se držal za boke in se jel grohotati na glas.

Vitez Ahac je pogledal čez ograjo in se začutil tretji pot.

Baronesa Virida je takoj hitela k Otokar-ju, vitez pa se je podvizal za njo. Pažetov smeh je polagoma zamiral in se kmalu izpremenil v tiho ječanje.

"O — hahaha — ne morem več — oje — ne morem več!" je tožil s solznimi očmi.

"Kaj pa ti je?" ga je vprašala baronesa Virida sočutno in se sklonila čez ograjo.

"Oh, vse me že boli!" je javkal paže in se zopet zasmejal slabotno. "Komaj že diham. Haha —"

"Zmečalo se je revežu!" ga je pomilovala baronesa. "Preveč se je najedel pašeti!"

"Zmernost je prav lepa čednost — kder ni zmeren, ne učaka sivih let," je pritrjeval vitez Ahac modro in ugovarjal odločno: "Od pašet pa se ni zmečalo še nikomur, velenjenjena baro-nesa Oberburgova! Zgodovina nam ne poroča nobene take primere."

"O — hohohoho!" se je oglasil Otokar na-novo.

"Le pogledajte ga, kako mu žari obraz!" je pripomnila baronesa plaho.

"To prihaja od vročine," je razlagal vitez učen. "Treba mu bo puščati!"

"A — tega pa ne!" je viknil Otokar, ako-čl pokoncu in zbežal. Oba sta gledala za njim.

"Ta spak naju je imel pošteno za norca s svojimi bolečinami," se je jezil vitez Ahac.

"Meni se zdi tudi tako," je pritegnila ba-ronesa.

"Dandanes nima mladina nobenega prave-ga spoštovanja do starejših," se je gneval on. "Saj sem bil jaz včas tudi mlad in razposajen, ali nikdar nisem uganjal takih kakor ta Otokar. Prav ima naš stari grof, ki pravi, da je bilo v starih časih vse boljše."

Priklonila sta se nemo. Baronesa Virida je vzdihnila in odšumela na vrt.

Vitez Ahac pa je stopil v kuhinjo in si vzel izmed ostankov kos mesa za svojega sokola. V veži je ležal močni klapouhi pes Tiger, svit v kolač. Ko je začutil prihodnika, je vstal, se iztegnil, mu šel naproti, mahal z repom, zviljal život in se sukal okoli debelega gospoda. Vi-tez ga je malce pogladil po glavi, potem pa ga je zapodil nazaj in zavil na veliko grajsko dvo-rišče.

(Dalje prihajajo.)